

N:o 3.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 Jan. 1874 kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksdagen, med förslag till Förordning angående förändradt sätt för offentliggörande i kyrka af allmänna författningar och kungörelser samt enskilda tillkännagifvanden: Gifven Stockholms Slott den 21 November 1873.

Med föranledande af en framställning utaf Upsala stifts vid allmänt prestmöte i Juni månad 1865 församlade presterskap hemställde domkapitlet i nämnda stift i underdånig skrifvelse den 27 September samma år. att Kongl. Maj:t måtte taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke åtgärder kunde vidtagas till afhjelpande och förminskande af de olägenheter, som vore för-
enade med det nu brukliga sättet för offentliggörande af såväl allmänna som enskilda kungörelser m. m.; i anledning af hvilken hemställan det vid 1866 års riksdag församlade Presteståndet afgifvit infordradt yttrande, hvarefter de öfriga stiftens domkapitel samt Stockholms stads konsistorium och Hofkonsistorium äfvensom Öfverståthållare-embetet samt Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande i länen, på gifven nådig befallning, inkommit med underdåniga utlåtanden och förslag i ämnet. Vidare anhöll Kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 24 September 1868, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder, som funnes vara af omständigheterna påkallade, på det kungörelsens och allmänna författningars uppläsande å predikstolarne måtte upphöra eller att, derest detta mötte hinder i afseende å nådiga förordningars samt embetsmyndigheters kungörelser, Kongl. Maj:t ville taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke antalet af de författningar och kungörelser, hvilkas uppläsande blefve anbefaldt, kunde i väsendtlig mån inskränkas.

Ett förslag till författning i den uti dessa skrivelser antydda syftning blef med anledning deraf utarbetadt; och sedan detsamma undergått den i § 87 Regeringsformen föreskrifna granskning inom Högsta Domstolen samt, på grund af dervid framställda anmärkningar, i vissa delar omarbetats, har Kyrkomötet, hvars yttrande öfver det sålunda reviderade förslaget Kongl. Maj:t den 9 sistl. September infortrat, uti underdånig skrifvelse den 3 derpåföljde Oktober förklarar, att Kyrkomötet för sin del godkände nyssberörda förslag.

Med öfverlemnande af Stats-Rådets i frågan hållna protokoll, deruti äfven de i Högsta Domstolen afgifna yttranden i ämnet äro intagna, vill Kongl. Maj:t alltså, jemlikt ofvan åberopade grundlagsbestämmelse, föreslå Riksdagen att antaga följande

Förordning angående förändradt sätt för offentliggörande i kyrka af allmänna författningar och kungörelser samt enskilda tillkännagifvanden.

I fråga om offentliggörandet i kyrka af allmänna författningar, vederbörande embetsmyndigheters kungörelser samt andra allmänna eller enskilda tillkännagifvanden varda följande förändrade bestämmelser meddelade:

§ 1.

Vid offentliggörande i kyrka af sådana författningar eller kungörelser, som finnas intagna i Svensk Författningssamling, må endast deras rubrik och datum uppläsas, der de ej angå kyrkliga angelägenheter eller eljest i vissa fall annorlunda särskildt förordnas.

Det årligen förnyade offentliggörandet i kyrkan af dylika författningar eller kungörelser, som hittills varit föreskrifvet, kommer hädanefter att upphöra.

§ 2.

I fråga om de kungörelser, som af Öfverståthållare-embetet utfärdas eller af öfrige Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom deras tryckta länskungörelser meddelas, må likaledes, vid deras offentliggörande i kyrka, såvida ej Öfverståthållare-embetet eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i särskildt fall om någon viss kungörelses fullständiga uppläsning förordna, endast en kort uppgift om ämnet för hvarje kungörelse meddelas; börande förty nämnda kungörelser, då de för offentliggörande till vederbörande presterskap aflemnas, alltid innehålla eller vara åtföljda af sådan uppgift, som nu sagd är.

§ 3.

Då dom, utslag eller resolution skall, medelst offentliggörande i kyrka någon menighet delgifvas, må för sådant ändamål, jente uppgift å den myndighet, som domen, utslaget eller resolutionen meddelat, och å den menighet beslutet angår, endast sjelfva beslutet med besvärshänvisning upplåsas.

§ 4.

Kungörelser, hvilka ej äro att hänföra till sådana, hvarom föregående §§ handla, men likväl, till följd af vederbörande embetsmyndighets förordnande skola i kyrkan allmänheten delgifvas; så ock sådana meddelanden af kommunala embetsmän eller enskilda personer, hvilka på grund af föreskrift i lag böra i kyrkan offentliggöras, skola för sådant ändamål derstädes fullständigt upplåsas.

§ 5.

De i 3 och 4 §§ omförmälda kungörelser och andra handlingar skola, der de ej, försedda med bevis om offentliggörandet, böra till vederbörande återställas, eller någon eller några vissa personer tillhandahållas, genast efter det de på stadgadt sätt blifvit i kyrkan offentliggjorda, genom tjänstgörande prestens försorg, emot qvitto, som vid kyrkan förvaras, aflemnas till den person, som vederbörande kommunalstyrelse har att till deras afhentande utse; och ankomme det på kommunalstyrelsen att vidtaga sådana åtgärder, som finnas erforderliga för att såväl nyssnämnda kungörelser och handlingar, som Svensk Författningssamling och de i § 2 omnämnda kungörelser, af hvilka kommunalstyrelsen bör förskaffa sig del, varda på lämpligt sätt hållna tillgängliga för dem bland kommunens medlemmar, som önska deraf taga kännedom. Besvärs- eller ansökningshandlingar, hvilka blifvit utställda till kommunikation med någon menighet, skola likaledes, efter kommunikations-resolutionens offentliggörande, tillsammans med denna på nyss stadgade sätt vederbörande tillhandahållas.

§ 6.

Vill någon att andra meddelanden eller handlingar än sådana, som förut i denna förordning omförmälda äro, må offentliggöras, ege han att de-

samma aflemna till den af vederbörande kommunalstyrelse, enligt § 5, till kungörelsers emottagande utsedde person, hvilken föranstaltar, att de, i den ordning kommunalstyrelsen har bestämma, hållas för kommunens medlemmar tillgängliga; och må tillkännagifvande om aflemnandet jemte en kort uppgift å det ämne, meddelandet afses, i kyrkan uppläsas, derest skriftligt sådant tillkännagifvande vederbörande presterskap tillställes och ämnet pröfvas tjenligt att på sådant sätt kungöras. I vidsträcktare mån, än nu sagdt är, ege ej någon rätt att fordra offentliggörande i kyrka af sådana meddelanden eller handlingar, som i denna § afses.

§ 7.

Sådana kungörelser, om hvilkas uppläsning i kyrka är i grundlag eller i förordningarne om kyrkostämma och prestval stadgadt, lysningar till äktenskap, bönedagsplakat samt i öfrigt alla meddelanden i kyrkliga angelägenheter komma fortfarande af tjänstförrättande prest i hittills stadgad ordning att offentliggöras. Andra kungörelser eller handlingar, hvilka böra allmänheten i kyrkan delgifvas, skola efter högmessogudstjenstens slut offentliggöras antingen af presten från predikstolen eller, under hans tillsyn, af klockaren eller annan af presten derom anmördad tjenlig person från lämpligt ställe å kyrkogången. Bevis öfver offentliggörandet, då sådant ifrågakommer, skall af presten meddelas.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Axel Adlercreutz.

Utdrag af protokollet öfver Justitie-departements-örenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott Tisdagen den 7 September 1869,

i närvaro af:

Hans Excellens Justitie-statsministern, Herr Friherre DE GEER,
 Statsråden: Friherre AF UGGLAS,
 BREDBERG,
 VON EHRENIHEIM,
 ABELIN,
 BERG,
 ADLERCREUTZ.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern anmälde i underdånighet: *ej mindre* Domkapitlets i Upsala stift underdåniga skrifvelse den 27 September 1865, hvaruti, med föranledande af en framställning utaf stiftets vid allmänt prestmöte i Juni månad nämnda år församlade presterskap, Domkapitlet hemställt, att Kongl. Maj:t måtte taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke åtgärder kunde vidtagas till afhjelpande eller förminskande af de olägenheter, som vore förenade med det nu brukliga sättet för offentliggörande af såväl allmänna som enskilda kungörelser m. m.; i anledning hvaraf det vid 1866 års riksdag församlade Presteståndet afgifvit infordradt underdånigt yttrande, hvarefter de öfriga stiftens Domkapitel samt Stockholms stads Konsistorium och Hofkonsistorium, äfvensom Öfverståthållare-embetet och Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande i länen, på gifven nådig befallning, inkommit med underdåniga utlåtanden och förslag i ämnet;

än äfven Kyrkomötets underdåniga skrifvelse den 24 September 1868, med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder, som funnes vara af omständigheterna påkallade, på det kungörelsers och allmänna författningars uppläsande å predikstolarne måtte upphöra, eller att, derest detta

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 1 Saml.

mötte hinder i afseende på nådiga förordningar samt embetsmyndigheters kungörelser, Kongl. Maj:t ville taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke antalet af de författningar och kungörelser, hvilkas uppläsande blefve anbefaldt, kunde i väsentlig mån inskränkas; hvilka båda skrifvelser blifvit, till följd af Kongl. Maj:ts beslut den 23 Oktober 1868, uppå Ecklesiastik-departementets föredragning, till Justitie-departementets handläggning öfverlemnade;

hvarrefter Hans Excellens Herr Justitie-statsministern uppläste ett uti ifrågavarande ärende inom Justitie-departementet uppgjortt *förslag till förordning angående förändradt sätt för offentliggörande i kyrka af allmänna författningar och kungörelser samt enskilda tillkännagifvanden*, så lydande:

“I fråga om offentliggörandet i kyrka af Våre författningar, vederbörande embetsmyndigheters kungörelser samt andra allmänna eller enskilda tillkännagifvanden varda följande förändrade bestämmelser meddelade:

§ 1.

Uppläsning från predikstolen af Våre författningar samt andra, vare sig allmänna eller enskilda, kungörelser eller meddelanden må med de undantag, hvartil § 8 föranleder, icke vidare ega rum, utan skola i stället desamma i de fall, då deras offentliggörande i kyrka är eller varder föreskrifvet, efter slutad högmessogudstjänst, under dervid tjänstförrättande prests tillsyn, af klockaren eller annan lämplig person, som derom af presten anmodas, från kyrkogången delgifvas den församlade menigheten, på sätt här nedan närmare bestämmes.

§ 2.

Vid offentliggörande i kyrkan af sådane författningar eller kungörelser, som finnas intagne i Svensk Författningssamling, må endast deras rubrik och datum uppläsas, der ej i vissa fall annorlunda särskildt förordnas.

Det årligen förnyade offentliggörandet i kyrkan af dylika författningar eller kungörelser, som hittills varit föreskrifvet, kommer hädanefter att upphöra.

§ 3.

I fråga om de kungörelser, som af Öfverståthållare-embetet utfärdas eller af öfrige Våre Befallningshafvande genom deras tryckta länskungörelser

meddelas, må likaledes vid deras offentliggörande i kyrkan, såvida ej Öfverståthållare-embetet eller Våre Befallningshafvande i särskildt fall om någon viss kungörelses fullständiga uppläsning förordna, endast en kort uppgift om ämnet för hvarje kungörelse meddelas; Börande förty nämnde kungörelser, då de för offentliggörande till vederbörande presterskap aflemnas, alltid innehålla eller vara åtföljde af sådan uppgift som nu sagd är.

§ 4.

Då dom, utslag eller resolution skall, medelst offentliggörande i kyrka, någon menighet delgifvas, varde för sådant ändamål, jemte uppgift å den myndighet, som domen, utslaget eller resolutionen meddelat, och å den menighet, beslutet angår, sjelfva beslutet uppläst.

§ 5.

Allmänna eller enskilda kungörelser eller meddelanden, hvilka ej äro att hänföra till sådana, hvarom föregående §§ handla, men likväl till följd af vederbörande embetsmyndighets förordnande eller på grund af föreskrift i lag böra i kyrkan offentliggöras, skola derstädes fullständigt uppläsas.

§ 6.

De i 2, 3, 4 och 5 §§ omförmälde kungörelser och andra handlingar skola genast efter det de, på der stadgadt sätt, blifvit i kyrkan offentliggjorde, genom tjenstförrättande prestens försorg emot qvitto, som vid kyrkan förvaras, aflemnas till den person, som vederbörande kommunalstyrelse har att till deras emottagande utse; och åligge det kommunalstyrelsen vidtagna sådana åtgärder att så väl nyssnämnde kungörelser och handlingar som Svensk Författningssamling, af hvilken hvarje kommunalstyrelse, på sätt särskildt är stadgadt, eger att undfå del, varda på lämpligt sätt hållna tillgängliga för dem bland kommunens medlemmar, som önska att deraf taga närmare kändedom.

Besvärs- eller ansökningshandlingar, hvilka blifvit utställda till kommunikation med någon menighet, skola likaledes, efter kommunikationsresolutionens offentliggörande, tillsammans med denna på nyss stadgade sätt vederbörande tillhandahållas.

§ 7.

Vill någon att andra meddelanden eller handlingar än sådana, som förut i denna förordning omförmälde äro, må offentliggöras, ege han att desamma aflemna till den af vederbörande kommunalstyrelse, enligt § 6, till kungörelsers emottagande utsedde person, hvilken föranstaltar att de, i den ordning nyssnämnde § stadgar, hållas för kommunens medlemmar tillgängliga; Och må tillkännagifvande om aflemnandet jemte en kort uppgift å det ämne, meddelandet afser, i kyrkan uppläsas, derest skriftligt sådant tillkännagifvande vederbörande prosterskap tillställes och ämnet pröfvas tjenligt att på sådant sätt kungöras.

§ 8.

Hvad i denna förordning föreskrifves ege ej tillämpning å sådana kungörelser, om hvilkas uppläsning från predikstolen i grundlag eller Våre förordningar om kyrkostämma och prestval stadgas; ej heller å lysningar till äktenskap, bönedagsplakatet samt andra kungörelser och meddelanden i kyrkliga angelägenheter, utan förhålles med deras offentliggörande på hittills öfligt sätt.“

Uppå Stats-Rådets tillstyrkan täcktes Kongl. Maj:t i nåder förordna, att öfver berörda förslag Högsta Domstolens yttrande skulle, för det ändamål § 87 § Regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet infordras.

Ex protocollo

Oscar David Egge.

Utdrag af protokollet öfver Justitie-departements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott Tisdagen den 9 September 1873,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
 Statsråden: BREDBERG,
 BERG,
 Friherre LEJONHUFVUD,
 WÆRN,
 WENNERBERG,
 BERGSTRÖM,
 Friherre ALSTRÖMER,
 WEIDENHJELM,
 Justitieråden: ALMQVIST,
 VON HOFSTEN.

T. f. chefen för Justitie-departementet, Statsrådet Berg anmälde i underdånighet, att sedan Kongl. Maj:t den 7 September 1869 infortrat Högsta Domstolens utlåtande öfver ett inom Justitie-departementet uppgjordt förslag till *förordning angående förändradt sätt för offentliggörande i kyrka af allmänna författningar och kungörelser samt enskilda tillkännagifvanden*; så hade, enligt Högsta Domstolens protokoll den 13 Oktober 1869, af de i förslaget granskning deltagande Justitieråd följande yttranden blifvit afgifna, nemligen af:

Justitierådet Dreijer: "Då, enligt förevarande förslag, författningars och andra allmänna kungörelsens offentliggörande fortfarande skulle ske i kyrka — hvilket ej heller för närvarande torde kunna här i landet undvikas — så kan jag för min del ej inse giltig grund, hvarför kungörelsernas uppläsning borde förflyttas från predikstolen till kyrkogången och hvarför uppläsningen hädanefter skulle vara presten förbjuden, men i stället ålagd kloc-

karen eller på prestens anmodan annan person. Från rent kyrklig synpunkt borde det vara temligen likgiltigt, om kyrkogång eller predikstol härtill användes. Hvad angår en väsentligare del af frågan, nemligen huru ändamålet med publikationen vinnes, förefaller det deremot föga tvifvelaktigt, att ju läsningen bättre skall höras, när hon sker från predikstolen, och äfven i största allmänhet att läsningen bäst skall af menigheten fattas, när hon verkställles af presten. Härvid må dock medgifvas, att presterskapets uppläsningssälliggande hittills varit sträckt längre än som svarat emot det dermed åsyftade och uppnådda gagn, då åtskilliga författningar, hvilkas innehåll svåriligen, att ej säga omöjligen, lämpat sig för åhörarens uppfattning vid en kursiv läsning, ändock skolat enligt gifven föreskrift in extenso uppläsas; och jag anser likaledes det ärligen förnyade offentliggörandet af vissa författningar och kungörelser, som nu eger rum, kunna utan skada upphöra. Men om i dessa delar, hvad ock genom förslaget är afsedt, inskränkning i författningsläsandet vidtoges, så synes mig derigenom så mycken lättnad vara för presterskapet uti dess ifrågavarande åliggande åvägabragt, som för sakens skull bör under närvarande förhållanden medgifvas. Och när presten i allt fall skulle, enligt förslaget, hålla tillsyn öfver klockaren eller hans substitut, så bör, allrahelst med förutnämnda lindring, prestens tjensteverksamhet härutinnan ej anses vara för vida tagen i anspråk, om det fordras, att han i stället såsom hittills sjelf fullgör läsningen. En betänklighet emot förslaget förekommer ock efter min tanke deri, att enligt detsamma de upplästa kungörelserna skulle icke vidare förvaras och tillgänglighållas på nu stadgade sätt, utan öfverlemnas till den person, som vederbörande kommunalstyrelse utsåge till deras emottagande, hvarefter tillgänglighållandet berodde på åtgärd, som vidare vore af kommunalstyrelsen vidtagen. Hittills har varit föreskrivet, särskildt angående Svensk Författningssamling, att densamma skulle vid hvarje kyrka förvaras och i ordning hållas, för att vara för församlingsboarne tillgänglig; vidare i allmänhet, att alla de kungörelser, hvilka icke enligt särskilda författningar borde påtecknade återlemnas, skulle vid kyrkorna i god ordning förvaras; och genom andra stadganden har omsorg egnats deråt, att nämnde ordning blefve iakttagen. Huru åter genom det nu föreslagna sättet för författningars förvarande och tillgänglighållande ändamålet i allmänhet komme att vinnas, må vara oafgjordt; men åtminstone synes mig anledning icke saknas för farhåga, att nämnda ändamål icke hade någon vinst af förändringen att vänta, och redan på förhand vill det förefalla klart, att för hvarje söndag, då det omförmälda kommunalombudet komme att vara från kyrkan frånvarande och presten således vore satt ur tillfälle att, såsom förslaget afser, genast efter kungörelsernas offentliggörande aflemna dem emot qvitto till nämnda ombud, jemväl församlingsboarnes rätt att om dem taga närmare kändedom, der sådan önska des, blefve tillsvidare ställd utom möj-

lighet att uppfyllas; och i lika mån blefve ock för den, som till laga offentliggörande aflemnad handling, hvilken han egde att med uppläsningbevis återfå, hans rätt derutinnan honom förhållen. Hvad förslaget i ofvanberörda hänseenden innehåller, till förändring i nuvarande bestämmelser, kan jag således dels icke, dels endast till någon del biträda.

Hvad angår de alldeles enskilda kungörelserna och frågan om deras uppläsande i kyrka, så torde i de städer, der tidning utgifves, detta sätt för enskilda publikationer högst sällan förekomma, och det vore således för några de minsta städerna och för landsbygden, hufvudsakligast dock för den senare, som saken praktiskt är af någon betydelse. Att flertalet af den stora befolkningen på landsbygden lägger stor vikt vid att på nu öfliga sätt undfå kännedom om äfven dessa meddelanden, lär vara nog bekant. Men det kan ej heller förnekas både att den vikt och fordran, som från statens sida måste fästas dervid, att de allmänna publikationerna ske i viss öfver hela riket lika och solenn ordning, här ej förefinnas, och att dessa enskilda tillkännagifvanden äro af den beskaffenhet, att deras offentliggörande egentligen borde tillhöra den enskildes omtanke eller på sin höjd hvarje kommuns för sig. Och om i sådant hänseende det är kommunen obetaget att för sin del besluta hvar och huru slika kungörelser finge aflemnas och offentlighållas, så synes, för att isynnerhet under öfvergångstiden gå allmogens gamla vanor till mötes, det vara ganska lämpligt att, i för öfrigt hufvudsaklig öfverensstämmelse med förslaget, rättighet är medgifven den, som kungörelsen aflemnad, att få ett kort tillkännagifvande derom i kyrkan uppläst. Dock torde för den jämförelsevis obetydliga uppläsning, som derefter i fråga om enskilda kungörelser komme att i kyrkan qvarstå, ingen ny anordning behöfva göras, utan detta uppläsande kunna ske i sammanhang med och näst efter läsningen af de allmänna kungörelserna.

Af hvad sålunda blifvit anfördt lär framgå, att enligt min åsigt §§ 1 och 6 borde ur förslaget uteslutas, hvarefter hvad som återstode icke torde vara af annan beskaffenhet, än att Kongl. Maj:t egde enligt 89 § Regeringsformen derom ensam besluta.

För den händelse dock att min ofvan uttalade uppfattning om saken icke skulle vinna afseende, har jag vid vissa delar af förslaget, uti hvilka dess lydelse synts mig kunna föranleda missförstånd, ansett mig böra framställa följande erinringar:

vid § 4: att, enär af det här förekommande "varde", jämfördt med det i nästföregående två §§ förekommande "må", lätteligen den följd kan dragas, att dom, utslag och resolution icke någonsin finge uppläsa i sin helhet; men jag föreställer mig, att för den härvid tjänstförrättande, isynnerhet om denne enligt förslaget blir klockaren eller annan med honom likställd person,

det ej sällan bör falla sig vida lättare, på samma gång som för menigheten redigare, om uppläsandet får ske in extenso, lydelsen måtte derhän ändras;

vid § 6: att innehållet gör det tveksamt, huruvida förslaget afser, att presterskapet skulle åligga att öfver skedd publikation meddela bevis såsom hittills. I saknad af bestämdt förklarande härutinnan, förmodar jag likväl, hvad ock synes mig ändamålsenligast, att ingen ändring är i nu gällande stadganden härom åsyftad; men efter min tanke hade sådant desto hellre bort uttryckas (vare sig i denna eller i slutet af 8 §), som på slikt bevis mången vigtig rättsföljd kan vara beroende; och

vid § 8: att då det icke finnes i grundlag särskildt uttaladt, att någon der föreskrifven kungörelse skall i kyrka uppläsas från *predikstol*, redaktionen af § 8 synes böra till förekommande af missuppfattning i någon mån ändras;

samt att, enär efter min tanke med offentliggörande af kungörelser eller meddelanden i ärenden, som angå skolorna, jemväl bör förhållas på hittills öfligt sätt, sådant måtte uttryckas.“

Justitierådet Rabe: “Lika med Justitierådet Dreijer anser jag, att 1 och 6 §§ böra ur förslaget uteslutas, äfvensom att hvad derefter skulle återstå, faller inom det lagstiftningsområde, hvarom 89 § Regeringsformen handlar.

Då offentliggörande af författningar och andra allmänna kungörelser icke, åtminstone för närvarande, torde kunna ändamålsenligt ske annorstädes än i kyrkan, synes mig lämpligast vara, att den uppläsning, som dervid bör ega rum, fortfarande såsom hittills, verkställas af tjenstförrättande presten, för hvilken dessutom, genom hans befrielse från uppläsningensbestyret, efter mitt omdöme icke någon lindring i besvär skulle åstadkommas, enär han i allt fall, enligt förslaget, borde hafva tillsyn derå, att den person, som komme att delgifva den församlade menigheten författningar och kungörelser, sådant riktigt fullgjorde. Skola emellertid stadgandena i 1 § hufvudsakligen bibehållas, torde dock sådan ändring af densamma böra vidtagas, att, för den händelse hinder någonsång mötte för klockaren att delgifningsbestyret verkställa samt annan person antingen icke ville det sig åtaga eller funnes icke lämplig därför, det skulle åligga presten sjelf att berörda bestyr utöfva.

Vidkommande åter 6 §, förefalla mig, med hänsyn till giltigheten och vigten af omsorg från det allmännas sida i fråga om författningsars och andra allmänna kungörelsers förvarande och i ordning hållande för tillgänglighet, de nu derom gällande bestämmelser vara att föredraga framför förslagens, helst för utlemmandet från kyrkan af de i 6 § omförmälda kungörelser och handlingar, enligt förslaget, icke ens skulle erfordras godkännande från
det

det allmännas sida af de åtgärder, som inom kommunerna kunde beslutas angående dessa kungörelser och handlingars tillgänglighållande och behöriga förvarande. I vissa fall, såsom då, jemlikt befintliga föreskrifter, resolutioner och utslag, besvärshandlingar m. m. skola efter deras offentliggörande utlemnas till annan vederbörande än kommunalstyrelse, synas mig äfven de nu i nämnda hänseenden gällande stadganden vara lämpligare än förslaget. Uteslutes icke 6 §, är efter min tanke angeläget och behöfligt, ej mindre att föreskrifter införas dels om skyldighet för vederbörande prest att före utlemnandet till kommunalstyrelsens ombud förse sådana kungörelser och handlingar, hvarom i §:n är fråga, med bevis om det skedda offentliggörandet, dels om skyldighet för detta ombud att, genast efter det berörda kungörelser och handlingar blifvit i kyrkan offentliggjorda, hos tjenstförrättande presten sig anmäla till deras emottagande, än ock att närmare bestämmelser meddelas beträffande aflemnande till vederbörande af besvärs- och ansökningshandlingar samt utslag och resolutioner, hvarom handlas i Kongl. brefvet den 5 Januari 1808, när sådana handlingar och beslut ej röra sjelfva kommunen, äfvensom angående utfärdande af bevis derom.

I afseende å förslaget stadganden om hvad vid offentliggörande i kyrka af allmänna författningar och kungörelser samt enskilda tillkännagifvanden uppläsa borde, får jag, jemte instämmande i den af Justitierådet Dreijer vid 8 § framställda anmärkning, i öfrigt endast i underdånighet erinra, att, i anledning af 4 §:s innehåll, om förslaget blefve lag, tvekan mången gång torde uppstå om hvad af domar, utslag eller resolutioner skulle såsom innefattande sjelfva beslutet uppläsa, och att den granskning, som i sådant hänseende erfordrades till undvikande af misstag och förekommande af befogade anmärkningar, ofta kunde medföra större besvär, än uppläsning af handlingarne i deras helhet; hvadan mig synes lämpligt, om, på sätt Justitierådet Dreijer jemväl ansett, fullständig uppläsning af de i 4 § omförmälda handlingar blefve vederbörande medgifven.“

Justitierådet Carlsson: “Så vida myndigheters och enskilda personers tillkännagifvanden för allmänheten måste fortfarande ske i kyrkan samt svaret för det lagliga förfarandet dervid skall åligga presten, med skyldighet för honom att behörigen redovisa aflemnandet af de offentliggjorda handlingarne; så synes äfven mig det nu öfliga promulgationssättet, med en inskränkning i den understundom öfverflödiga uppläsningen af handlingarne samt en tillåtelse för presten att vid sitt bestyr använda lämpligt biträde, vara att såsom ändamålsenligare föredraga det föreslagna.

Att den läsning, som sker från predikstolen, skall vara lättare förnimbar för åhöraren och låta sig verkställas med större ordning, än läsningen

från kyrkogången, följer redan af valet af predikstolens särskilda plats, och att icke sällan kan inträffa att presten finnes vara den för tillfället lämpligaste, om icke enda lämpliga person att rätt fullgöra den föreskrifna läsningen i kyrkan, förefaller åtminstone högst sannolikt. Hufvudsakligast ligger dock det öfliga promulgationssättets företräde framför det föreslagna deruti att, då enligt det förra de offentliga påbuden skola för allmänheten uppläsas och hållas tillgängliga af en viss, för ortens innebyggare nogsamnt känd person, af hvilken kan på en gång väntas den största beredvillighet att tillhandagå med nödiga upplysningar och tillika utkrävas det strängaste ansvar för hvarje försummelse i hans åligganden, så har man för närvarande full befogenhet att antaga, det ingen sina gerningar tillräknelig samhällsmedlem, i hvilken ställning han för öfrigt må befinna sig, saknar tillfälle att förskaffa sig kunskap om de lagar eller andra allmänna föreskrifter, hvilkas efterlefnad honom affordras; men att deremot, då förslaget icke gör de tryckta påbudens uppläsning till regel utan till undantag samt åt de faktiskt oansvarige kommunalstyrelsernas urskilning och godtfinnande öfverlemnar att förordna huru sådana påbud må hållas för allmänheten tillgängliga, så skulle det föreslagna promulgationssättet vara förenadt med ett ständigt öfverhängande äfventyr för många att blifva lagbrytare i följd af en för dem öfvervinnerlig svårighet att erhålla nödig kännedom om de utfärdade påbuden. Ännu är på flera orter i olika delar af riket hvarje kommunalbestyr betraktadt såsom en börda, hvilken fördrages med ovilja och utan tvekan öfverlåtes åt personer, som äro oskickliga att bära den. Det är klart att i kommuner, der ett sådant förhållande eger rum, kommunalstyrelsens åligganden ofta blifva åsidosatta eller illa fullgjorda, och det kan icke påräknas att åligganden af beskaffenhet, som de i 6 § omförmälda, blefvo utförda bättre än andra. Derpå skulle emellertid för större delen af kommunens medlemmar och i synnerhet för mängden af dem, som äro oberättigade att deltaga i kommunalvården och kontrollera densamma, bero möjligheten att erhålla kunskap om innehållet af hvarjehanda påbud, hvilka det ålåge dem att efterleva. Antagandet att en lag eller annan allmän föreskrift, intagen i en författningssamling eller tryckt länskungörelse, blifvit, efter skedd uppläsning af en kort och såsom ämnesbeteckning föga upplysande rubrik, behörigen promulgerad, äfven om vederbörande kommunalstyrelse underlåtit att göra trycket tillgängligt för allmänheten, skulle hvila på en ren fiktion, som naturligtvis icke bör läggas till grund för någon lagtillämpning. Icke heller torde det gå an att låta giltigheten af statsmyndigheternas förordnanden blifva beroende af kommunalmyndigheternas åtgärder.

Enligt förslaget skulle några olägenheter af det nu brukliga promulgationssättet väl minskas, men ingalunda undanröjas, samt till dessa komma nya såsom följd af det för närvarande åt en ende person, eller presten, upp-

dragna bestyrets fördelning på flera, eller presten, klockaren, kommunalstyrelsen och någon af samma styrelse utsedd person, mellan hvilka hvarje-handa kollisioner vore att förutse. Den förnämsta olägenheten af förslaget blefve dock den, om på sätt jag vågat i underdånighet anmärka, promulgationsförfarandet förfelade sitt ändamål. Under den förutsättning, hvarifrån detta mitt underdåniga yttrande utgått, tror jag icke att i det nu öfliga sättet att offentliggöra myndigheters och enskilda personers kungörelser någon väsentligare förbättring, än förkortningen af uppläsningen och tillåtelsen för presten att i och för läsningen påkalla annans biträde, kan tills vidare åstadkommas.“

Justitierådet Södergren: “Förevarande lagförslag innefattar erkännande af den sanning, att den till gudstjenst egnade och invigda tempelsalens helgd ingalunda förnärmas deraf, att, när dagens gudstjenst slutat och församlingen står redo att återgå till sina världsliga bestyr i den samhällsordning, som skall sammanhållas, ledas och förädlas genom inflytelsen af religionens läror och förutan hvilken världsliga inrättning den kyrkliga ordningen icke kunde ega bestånd, genast derefter i samma rum, men såsom en från gudstjensten afskild förrättning, sker ett förkunnande af statsstyrelsens och de derunder lydande myndigheters påbud i de till samhällsordningen hörande ämnen. Det lärer väl således icke vara på denna förrättnings karakter af världslig syftning man ville grunda ett förslag om den nya ordning, att hädanefter icke, såsom förut under seklernas lopp, den i tempelsalen inrättade talaretribunen, beräknad att genom sin plats i rummets höjd låta talaren blifva sedd och säkrare hörd, men icke hitintills genom lag eller sedvanans begrepp uteslutande förbehållen det rent kyrkliga, såsom altaret varit och är — att icke denna talaretribun, predikstolen, finge begagnas vid frambärande af den världsliga samfundsordningens bud och meddelanden till församlingen, utan detta skulle ske från “kyrkogången“, der sålunda, enär i de redan befintliga tempelbyggnaderna kyrkogångens egna ändamål måste fordra att den icke vore belamrad med någon ständig talarestol, talaren, för att icke nödgas att orda osed och blott oredigt hörd af församlingens större del, hvarvid just derföre sorlet af hans röst kunde komma att af mången misstänkas vara skrålet af någon okynnig fridsstörare i folkhopen, måste åt sig för tillfället välja utväg att upphöja sig öfver mängden och göra sig åtminstone något hufvud högre än de andra. Orsaken till talarens förvisning från predikstolen till kyrkogången torde då böra sökas endast deri, att man vill till talare utse någon annan, än en prest, men icke anser tillständigt att låta denne nye talare, en af den underordnade kyrkobetjeningen, intaga prestens ställe å talarestolen. Klockaren eller någon annan — det skulle nemligen bero på prestens fria bestämmande att dertill utse hvilken annan som helst, möjligen i nödens stund kyrkovaktaren eller dödgräfvaren —

sändes åstad att å kyrkogången uppklätra på någon stol eller bänk eller pall, för att derifrån framföra regeringsmaktens bud och befallningar. Och dervid skulle den ecklesiastike tjensteman, som under den slutade gudstjensten varit innehafvare af talaretribunen, ställa sig invid klockarens tillfälliga talareplats på kyrkogången, för att rätt utöfva "tillsyn" öfver hans förrättning och i afseende å hvarje författning kunna intyga, att densamma verkligen blifvit till efterlefnad kungjord: en i sjelfva förrättningens stund lifligt framträdande påminnelse, att statsstyrelsens värf blifvit flyttadt till den lägre regionen af de offentliga funktionärernas krets.

Med blicken under en dylik scen vexlande emellan den tomma ordinarie talarestolen och den på någon bänk uppklätrande förkunnaren af Kongl. Maj:ts bud till dess trogna folk, skall ofelbart mången åskådare göra den tysta betraktelse, att man numera alltför väl förstått att i yttre måtto göra skilnaden stark emellan dagens begge officiella värf, den föregående förrättningen i religionens tjänst och den efterföljande i statens tjänst. Emot den förras äfven i yttre form betecknade karakter af det höga, det sublimala, det för tanken och känslan lyftande, afsticker skarpt den senare förrättningens totala saknad af all yttre värdighet, dess egenskap att i estetiskt hänseende sänka sig ned åtminstone hardt nära gränsen af det platta och lumpna. Åskådaren vid denna scen lärer få synnerligen svårt att inse tillfredsställande skäl till en dylik förändring af den under århundraden häfdvunna ordningen. Han har visserligen hört sådant tal, att "slutet af en gudstjänst, särdeles i städerna, företedde ett för det allvarliga religiösa sinnet vidrigt skådespel, då presten på det rum, der han nyss förkunnat eviga lifsens ord, uppträder för att uppläsa kungörelser för en menighet, hvars ojemförligt större del härunder vänder honom ryggen och lemnar templet, utan att aktgifva på läsningen, hvilken det oaktadt måste fortfares, intilldess han befinner sig ensam med kyrkobetjeningen; att ehuru således det egentliga ändamålet med uppläsningen, att bringa författningar och kungörelser till allmänhetens kännedom, vore i detta fall alldeles förfeladt, qvarstode dock för presten vid hvarje högmessogudstjänst i stad som på landet den motbjudande pligten att vända åhörarnes sinnen till världsliga omsorger, på det att den laga formen för ifrågavarande akters promulgerande måtte iakttagas." Sådant tal och hvarjehanda annat i dylik syftning har han hört; men han finner, att den sålunda klagande måste hafva förbisett den sanning, att den världsliga förrättningen icke är någon fortsättning eller slutet af gudstjensten, utan är en särskild akt, alldeles i den mening, som framkallade förordningen den 8 Maj 1849, hvarigenom den ditintills förda klagan öfver de världsliga bestyrens *inblandning* i gudstjensten ansågs vara i fullt mått afhulpen; — att väl icke borde förväntas, att, utan afseende derå, om samhällslagarnes promulgerande vore en för samhällsordningen nödvändig angelägenhet eller

icke, någon skulle blott derföre, att denna angelägenhet hörer till den världsliga samhällsordningen, icke till den kyrkliga, tilltro sig kunna uttala den missaktning för samma angelägenhet, att det vore för en prest "motbjudande" att vända sina åhörarens sinnen till denna världsliga omsorg, eller för öfrigt vilja, i likartad syftning, såsom någon stund af förnedring för människosinnet beteckna den naturligt nödvändiga öfvergången från afhörande af religionslärorna i templet till sysselsättningen med den borgerliga sammanlefnadens för människolifvet oundvikliga omsorger, hvaruti städse förekommer den pligtutöfning, som i väsentlig mån utgör tillämpning af religionens sanningar i hvad angår den ena människans förhållande till den andra; — att den, som kunde hysa sådana åsigter, måste vara i behof att ännu sysselsätta sitt eget sinne med öfvervägande och utredande af åtskilliga grundbegrepp, hvilka väl slutligen, i en rätt ordnad tankegång, skola leda derhän, att, åtminstone i vårt land och åtminstone ännu, innan vissa nyare läror i religionsväsendet fått fullt insteg i lagstiftningen, kyrkan icke är något i den luftiga rymden fritt sväfvande, från beröring med det borgerliga samhället frigjort samfund, utan deremot staten och kyrkan med hvarandra så införlivade och samverkande, att presten i sin anställning såsom kyrkoföreståndare är statens tjänare, så att ännu såsom i forna dagar, då svenska folket visst icke var mindre ömtåligt i sin vördnad för religionen än i våra dagar, staten kan ålägga kyrkoherdeembetet ett göromål af ifrågavarande beskaffenhet, lämpadt efter nödvändigheten att begagna den enda möjlighet, der kyrkodistriktets innevånare kunna vara att påräkna såsom mera ofta och mera mangrannt församlade och sålunda tillgängliga för emottagande af hvad samhällsordningen har nödigt att meddela; — att sådana den borgerliga ordningens värf ovilkorligen kräfva aktning ej mindre af presten, än af hvarje annan samhällets medlem, och att prestmannens värdighet i samhällsordningen är ingalunda förnärad derigenom, att han är utsedd till förkunnare af hvad statens och kyrkans gemensamma högste styresman sjelf eller genom sina underlydande organer förordnar. Vår reflekterande åhörare i kyrkan har vidare måhända väl någon gång bemärkt, att, vid kungörelsers uppläsande från predikstolen, "menighetens ojemförligt större del vändt presten ryggen och lemnat templet, utan att aktgifva på läsningen"; men han besinnar, att svårligen lärar utan öfverdrift kunna sägas, att allmänneligen i landet så tillgår, som denna, måhända mest från förhållandet särskildt i hufvudstaden hemtade lifliga skildring innebär, enär åtskilliga kyrkoherdar i landsortsförsamlingar, derom tillsporda, bestämdt förneka det skildrade förhållandet; äfvensom det lärar komma under besinning, att i allt fall man i lagstiftningen måste vara ytterst aktsam att icke, på grund blott af sådana allmänna skildringar, utan säkra undersökningar, låta timade partiela missbruk upphäfva regeln, till förfång för dem, hvilka för sin del vilja hemta

nytta af regelns iakttagande. Man tror sig för öfrigt veta, att i våra dagar presterskapet i Sverige icke fått sina embetsgörsmål af världslig beskaffenhet ökade, utan fasthelt, i följd af senare tidens inrättningar i kommunalväsendet, i betydlig mån minskade; och i afseende på det rent andliga kallet är det för honom svårt att rätt inse, huruledes detta skulle i senare tid fått någon betydlig utsträckning, i annan måtto, än genom den prestbrist, som väl skäligen bör förmodas vara en öfvergående olägenhet, i detta hänseende således icke af beskaffenhet att, till beredande af någon fjerdedels timmas afkortning i prestens tjenstgöring i kyrkan, böra verka omstörtning af de under hela århundraden gällande lagstadganden. Och kommer slutligen härvid i betraktande, att om ifrågavarande särskilda bestyr i och för sig, inom sin egen utsträckning, vore mödosamt och betungande, så att en förenkling och afkortning deruti erfordrades — så, som förevarande lagförslag i särskilda delar äiser — denna förenkling i bestyret lika väl kunde göras under dess bibehållande såsom prestens åliggande, som vid dess nedflyttning till en underordnad kyrkobetjents kall.

Visserligen medgifves det, att om de sociala inrättningarna kunde erbjuda möjlighet att på annat rum, än i kyrkan, gifva allmänheten del af kungörelser i världsliga angelägenheter, borde utan tvifvel denna möjlighet begagnas, så framt nemligen dervid kunde tillfredsställas det oundgängliga villkor, att det nya sättet skall innebära minst lika stor säkerhet om vinnande af hufvudändamålet i sjelfva saken, som det nuvarande kungörandet i kyrkan medför. Men sådan tid är ännu icke inne i vårt land. Glada förhoppningar för framtiden om stor och ändamålsenlig utbildning af de sociala institutionerna, om talrikt besökta, täta och lifliga sammankomster i och för ett högt utveckladt kommunallif, må man gerna ega, men icke låta lagstiftningen skynda framom verkligheten i sådana förhållanden, på hvilka lagarnes tillämpning och nytta måste bero.

Den nuvarande ordningen för lagars samt öfriga från statsstyrelsen och derunder lydande myndigheter utgående påbuds kungörande afser naturligen att dessa lagar och påbud skola blifva kända för dem, till hvilkas efter rättelse de äro gifna. Ett högt och stort ändamål, bestämdt af en ädel grundsats: staten vill icke låta sin inrättning skadas genom lagöfverträdelser, i följd af saknad kunskap om lagarne, och vill så litet som möjligt vara nödsakad att genom straff för omedvetna lagöfverträdelser inskräpa kunskap om lagarne. De mensklige inrättningarnes allmänna lott af ofullkomlighet vidlåder visserligen äfven denna ordning, så att ändamålet vinnes blott ofullständigt, måhända i hög grad ofullständigt. Men staten har dock, *så långt det varit möjligt*, begagnat det enda tillgängliga medlet att låta de för samhällsinrättningen nödiga offentliga meddelanden komma till allmänhetens kännedom, väl vetande nemligen, att den tid ännu icke är kommen, om den

ens någonsin kan komma, då det vore till förväntande, att hvar och en inom samhället skall prenumerera på Svensk Författningssamling eller på sådana tidningar, som meddela sina läsare underrättelse om allmänna författningar, äfvensom att lagars kungörande medelst deras uppspikande på gathörnen, så raskt och bekvämt detta än är att uttala och dermed affärda, vore ett ytterligt dåligt medel. För den, som verkligen velat det, har det varit möjligt, att genom publikationernas afhörande i kyrkan få kunskap i allmänhet om hvad han i sin världsliga verkningskrets hade att iakttaga för att icke blifva lagbrytare. Och äfven den, som icke sjelf söker ett sådant tillfälle, kan vinna det ofrivilligt. Så t. ex. kan den, som idkar jagt eller fiske, genom kungörelsernas afhörande i kyrkan få en af honom icke sjelfmant sökt kunskap derom, att det af honom begagnade sätt i dessa yrken nu icke vidare är lofligt; den, som idkar seglation, får höra nya föreskrifter till hans, likasom till den öfriga allmänhetens, iakttagande, o. s. v. En sådan undgår då att blifva lagbrytare, hvilket åter lätt kunde inträffa, derest antingen alls icke skedde något offentligt kungörande af den nya lagen, eller ock detta kungörande innefattade blott underrättelse, att i sådant ämne finnes ett nytt lagstadgande, om hvars innehåll han egde att skaffa sig kännedom hos en af kommunalstyrelsen utsedd person, som icke ständigt kan träffas och icke kan åt hundratals på en gång efterfrågande tillhandahålla det enda exemplaret af Svensk Författningssamling, för hvars åtkommande den efterfrågande sålunda kunde nödgas en annan dag åter göra en resa till den utsedde författningssamlaren, efter att emellertid hafva fortsatt sitt yrke på vanligt sätt och således mot sin vilja blifvit lagbrytare. Ofullkomligheten i den nuvarande publikationsordningen kan, enligt min åsigt, icke vara giltigt skäl för staten att öfvergå till en ytterlighet derigenom, att något kungörande alls icke skedde eller ock skedde på sådant sätt, att allmänheten derigenom blott finge *underrättelse att något finnes, om hvars innehåll ett verkligt kungörande för allmänheten vore behöfligt*. Tvärtom påstår jag det vara statens oafvisliga pligt att genom sådana anstalter för lagarnes kungörande till allmän kännedom, som mest kunna befrämja detta ändamål, förekomma de ofvan antydda skadorna: *för staten sjelf*, att den stadgade allmänna ordningen brytes af den enskilde i följd af hans ovetenhet om lagens innehåll, och *för den enskilde*, att han, i följd af bristande tillfälle att få denna kunskap eller af en eller annan för honom enskildt, billigtvis, men icke juridiskt, ursäktande svårighet att vinna sådan kunskap, komme att svika sina pligter mot samhällsordningen.

Skulle någon vilja påstå, att de i tryck meddelade författningarnes förvarande hos en enskild, af kommunalstyrelsen derom anmodad person, för att under närmaste tid och all framtid tillhandahållas såsom ett fortgående kungörande af författningarne, skall medföra samma säkerhet om allmännare

kunskap i författningarnes innehåll samt om reda, ordning och ständig tillgänglighet i författningarnes tillhandahållande åt allmänheten, som är grundad i nuvarande stadganden om författningarnes kungörande i kyrkan, deras förseende med embetsbevis om detta kungörande, deras förvarande under kyrkoförvaltningens vård och kontrollen deröfver vid de inom ecklesiastika ordningen påbjudna officiella visitationerna: då vågar jag, med varm öfvertygelse, öppet och bestämdt förneka sanningen i detta omdöme. Och lär jag härvid kunna tillägga den betraktelse, att om, under den föreslagna nya ordningen, sträfvandet till kunskap i de dåmera icke någonstädes offentligen upplästa författningarnes innehåll blefve så allmänt, som det utan tvifvel vore att önska, enär motsatt förhållande vore tecken af sjuklighet i det sociala lifvet, måste tilloppet hos den af kommunalstyrelsen utsedde författningssamlaren blifva så stort och så vid spridda tillfällen ofta besvärande för honom, att väl ingen skulle vilja länge innehafva detta uppdrag, utan blefve detsamma ambulatoriskt, vid hvarje ombyte allt mera osäkert i fråga om fullständigheten i samlingen af författningar, slutligen måhända icke tillsättligt annorlunda än mot aflöning och kanske i sådant fall utbjudet på offentlig auktion till den, som fordrade lägsta arvodet. Eller har verkligen den allmänna erfarenheten i kommunallifvet varit af beskaffenhet att aflägsna alla sådana farhågor? Måste det icke fordras stor uppoffring af egen huslig trefnad och beqvämlighet, att hålla sitt hem dagligen och stundligen öppet för okända författningsläsare? Får man i allmänhet förlita sig derpå, att män med nog ädelmod att tåligt underkasta sig sådant obehag städse skola i kommunerna finnas?

Mig synes det således icke vara klokt och statsnyttigt, att den offentliga makten, i stället för att åt en hvarje Söndag af en och samma ständiga orsak talrikt församlad menighet på en gång erbjuda ett vetande, som rör denna menighets samtliga medlemmar och angår något så viktigt, som innehållet af de lagar de skola efterlefva, blott uppmanar dem att, sedan de blifvit skingrade, hvar för sig uppsöka en viss person för att förskaffa sig detta vetande. Skulle dessa många menighetsmedlemmar *genast efter uppmaningen* vilja efterkomma densamma, så möter det hinder, att, enligt 6 § i förslaget, presten och den af kommunalstyrelsen utsedde författningssamlaren (derest denne funnits tillstädes i kyrkan) äro sinsemellan sysselsatta med de måhända ganska många författningarnes och kungörelsernas inventering och öfverlemnande emot qvitto. I sådant fall, likasom derest författningssamlaren icke är i kyrkan närvarande (i hvilken händelse presten väl icke, mera än eljest, torde vilja åtaga sig samlarens åliggande till allmänheten), inträder nödvändigheten för de läslystne att vänta till annat tillfälle; de resa hem — och måste välja att antingen göra en särskild resa till författningssamlaren eller

eller ock förblifva i saknad af den kunskap om författningarnes och kungörelsernas innehåll, som de, om nuvarande ordning fått gälla orubbad, skulle genast i kyrkan hafva vunnit utan annan olägenhet, än möjligen att någon fjerdedels timma sednare hemresa från kyrkan. Att denna nya ordning blefve bättre för *allmänheten*, kan jag alls icke fatta. Om — hvilket jag dock i det hela betviflar, men hvarom jag icke nu behöfver inlåta mig i närmare betraktelse — den föreslagna ordningen blefve bättre för *presterskapet*, vore dock denna förmån dyrköpt, då den vunnits på hela allmänhetens bekostnad. En så långt drifven egoism i personliga önskningsar bör jag icke förutsätta hos svenska presterskapet.

I det föregående har jag yttrat mig hufvudsakligen i afseende på frågan om *officiela* kungörelser. Det är naturligt, att de *enskilda* meddelanden och kungöranden, om hvilka förslaget jemväl handlar, kunna, i den mån deras ämnen må finnas verkligen förtjena en sådan behandling, publiceras i samma ordning, som gäller för de officiela.

Måhända kunde jag komma att få höra till försvar för detta förslag framdragas exempel från främmande länder. Jag har dock icke kommit till sådan missaktning för mitt eget fosterland, att jag nödvändigt skulle tro allt utländskt vara bättre än vårt inhemska. Det ankommer på sorgfällig pröfning i hvarje sak. En lag eller en sedvana, som är nyttig eller åtminstone oskadlig t. ex. i Frankrikes eller Englands landsbygd, torde icke just ega så alldeles lika verkan i Sveriges nordliga landskap, o. s. v. — Visserligen har jag af förevarande ärendes föredragning inhemtadt, att många röster höjt sig för en reform med den hufvudsakliga syftning förslaget innebär; men detta synes mig klart framstå såsom en bekräftelse af den gamla sanningen om nödvändigheten deraf, att i statsärenden de många rösterna icke blindt antagas såsom uttryck af det sanna, lämpliga och nödvändiga, blott derföre att de äro många, utan deremot, såsom Sveriges statsförfattning afser, statsinrättningens rubbning väsentligt ankommer på statsstyrelsens verkliga pröfning.

Då jag för min del på ofvananförda grunder afstyrker allt förslag i sådan hufvudsyftning, som det nu granskade eger, och derföre lemna å sido de särskilda anmärkningar jag eljest kunde hafva att göra vid vissa delar, förbiser eller nekar jag visst icke verkligheten af åtskilliga svåra olägenheter i den nuvarande ordningen. Men, enligt min tanke, kunna de afhjelpas utan omstörtning af denna ordnings hufvudgrunder. Jag föreställer mig nemligen, att utan förändring af hvad i kyrkolagstiftningen finnes i detta ämne stadgadt, nemligen i 2 kap. 5 § Kyrkolagen och den såsom ändring af detta lagrum tillkomna förordningen den 8 Maj 1849, och således utan den nödvändighet af allmänt Kyrkomötes samtycke, som, i följd af 87 §

2 mom. Regeringsformen, enligt min öfvertygelse förefinnes för antagande af förevarande förslag om *ändring i hvad Kyrkolagen bjuder om hvad i kyrkan får företagas*, kunde uti den författning, Kongl. cirkuläret till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande den 2 April 1833, som bestämmer tiden, hvarifrån utfärdade författningar skola anses ländande till efter rättelse, göras en jemkning, som gjorde det möjligt, att vissa författningar, t. ex. medicinaltaxor och andra sådana, hvilkas innehåll och vidd icke lämpade sig för kungörande medelst fullständig uppläsning, skulle, enligt i samma författningar utsatta eller dem åtföljande särskilda bestämningar, på viss tid inträda i gällande kraft utan att hafva annorlunda, än med rubrik och datum eller derjemte andra bestämdt uppgifna delar, blifvit offentligen upplästa. Efter sådana bestämningar i sjelfva författningarne, som skola kungöras, fogar sig naturligen tillämpningen af kyrkolagsstiftningens ofvanberörda föreskrifter, hvilka afse icke den för samma lagstiftning främmande frågan om hvad som, för att blifva gällande lag, måste kungöras, utan blott frågan om tid och sätt för det kungörande i kyrkan, som varder äskadt. Men då detta nya lagstiftningsämne icke hufvudsakligt ingår i föremålet för Kongl. Maj:ts nu föredragna nådiga remiss, har jag blott med denna korta antydning velat erkänna, att någon del af det granskade förslaget syftning, fastän icke dess hufvudsakliga, påkallar lagstiftningens åtgärd."

Justitierådet Friherre Leuhusen instämde hufvudsakligen i de af Justitieråden Dreijer och Rabe afgifna yttranden.

Justitierådet Cramér: "Statens styrelse måste, såsom mig synes, hafva en oeftergiftlig pligt att tillse, det de påbud, som innefatta förändringar i allmänna lagstiftningen inom landet, på ändamålsenligaste och lämpligaste sätt bringas till folkets kännedom. Denna uppgift löses, enligt min tanke, vida bättre genom nu gällande föreskrifter om påbudens publikation af presten från predikstolen, än genom det remitterade förslaget bestämmelser. Till stöd för min åsigt härom åberopar jag Justitieråden Rabes och Dreijers yttranden, uti hvilka jag jemväl i öfrigt hufvudsakligen instämmer."

Justitierådet Alexanderson biträdde i det hufvudsakliga de af Justitieråden Dreijer och Rabe framställda anmärkningar samt tillade i afseende på förslaget § 5, att enär stadgandet om *fullständig uppläsning* af en del allmänna eller enskilda kungörelser eller meddelanden, nemligen sådana, hvilka "på grund af föreskrift i lag böra i kyrkan offentliggöras", men ej äro att hänföra under föregående §§, syntes blifva för obestämdt och förutsätta en vidsträcktare kännedom och mera ständig hugkomst af hithörande spridda lagbud (t. ex. om beviljade lagfarter å fast egendom, ny åbos antagande å kronohemman, arrendeauktioner å kronans fastigheter, rågångs- eller skiftesförrättningar, egodelningsrättssammanträden, ändring af vattendrag för jordsodling, utlagda försåt emot skadedjur, undersökningar angående nya vägars

och broars anläggande, vägsyner, utmätningssauktioner, tiden för lagtimiting, o. s. v.), än som skäligen kunde i allmänhet hos presterskapet eller kyrkobetjeningen förväntas, det måhända vore skäl påbjuda, att ifrågavarande kungörelser eller meddelanden, hvilka äro af beskaffenhet att på grund af föreskrift i lag böra i kyrkan offentliggöras, och som afse fullständig uppläsning, skulle vara försedda med vederbörandes förordnande eller anhållan om sådan uppläsning.

Tillförordnade Departements-chefen anförde härefter i underdånighet:

„Att publikation af såväl allmänna som enskilda kungörelser i världsliga angelägenheter är ett för den allmänna gudstjensten och de presterliga förrättningarne främmande bestyr lärer icke kunna förnekas, och, då dessutom publikationen afser äfven andra än statskyrkans medlemmar, hade det visserligen varit mest ändamålsenligt, om nämnda bestyr kunnat, såsom Kyrkomötet önskat, helt och hållet öfverflyttas från den presterliga till den världsliga myndigheten och på annat ställe än i kyrkan fullgöras. En sådan förändring i det hittills af ålder följda förfaringssättet kan dock, af lätt insedda skäl, ej under nuvarande förhållanden på en gång fullständigt genomföras och i det framlagda förslaget har man derföre endast dels genom inskränkning eller förkortning af den uppläsning af publicerade författningar och kungörelser, som nu eger rum, och dels genom tillåtelse att denna uppläsning må, ehuru under prestens tillsyn, af någon annan person verkställas, sökt att, i öfverensstämmelse med Kyrkomötets senare alternativ, undanröjda de mest framstående olägenheterna af det nuvarande publikationssättet; hvarjemte det åt vederbörande kommuners egen omtanke blifvit öfverlemnadt att vidtaga de vidare åtgärder, som kunna finnas erforderliga för att de publicerade handlingarne må hållas för allmänheten tillgängliga.

I förstnämnda hänseende, eller i fråga om den minskade uppläsningsskyldigheten, har egentligen endast en af Högsta Domstolens i förslaget granskning deltagande ledamöter framställt anmärkning. Af de skäl, som af honom blifvit anförda, har jag dock ej kunnat öfvertygas om det nuvarande förfaringssättets företräde eller lämplighet.

I fråga om sådana meddelanden af enskilda personer, hvilka ej på grund af föreskrift i lag, men till följd af gammalt bruk, ofta till stort antal, synnerligen på landet, genom uppläsning i kyrkan delgifvas allmänheten, har af andra ledamöter inom Högsta Domstolen blifvit framhållet, hurusom den vikt och fordran, som från statens sida måste fästas dervid, att de allmänna

publikationerna ske i viss öfver hela riket lika och solenn ordning, ej i afseende å dessa enskilda meddelanden förefinnes och att deras offentliggörande egentligen borde tillhöra den enskildes egen omtanke eller på sin höjd hvarje kommun för sig; och då det oaktadt enligt förslaget är medgifvet den, som vill ett dylikt meddelande offentliggöra, att få en kort uppgift om ämnet därför i kyrkan publicerad, synes mig en tidsödande uppläsning af sjelfva meddelandet, till hela dess ofta vidlyftiga och mången gång mindre sammanhängande innehåll, utan våda kunna undvaras.

Hvad åter angår allmänna författningar samt andra offentliga kungörelser eller officiella meddelanden, har i afseende å deras uppläsning inskränkning blifvit föreslagen endast i fråga om sådana, som äro intagna i Svensk Författningssamling och de tryckta länskungörelserna, med rättighet för vederbörande embetsmyndighet att i särskilda fall, då så anses nödigt, äfven om deras fullständiga uppläsning förordna. Då nu dessa författningar och kungörelser genom tryck allmängöras samt, såsom i förslaget afses, komma hvarje kommun i riket särskildt tillhanda, synes mig, om derjemte ämnet för desamma i kyrkan offentligen meddelas, vara från statens sida tillräckligen sörjdt för deras publicerande, utan att vederbörande må betungas med hvarje särskild författnings eller kungörelses fullständiga uppläsning, hvilken i de flesta fall, då, i anseende till det upplästas vidlyftighet eller beskaffenhet i öfrigt, äfven den mest uppmärksamma ej kan blott genom åhörandet göra sig med innehållet förtrogen, måste blifva utan allt gagn och förefalla tröttande, ej blott för den som läser, utan äfven för de åhörande.

Men ehuru Högsta Domstolens flesta ledamöter, såsom jag redan antydte, lemnat utan anmärkning den ifrågasatta inskränkningen i de publicerade författningarnes uppläsning, hafva de dock ansett denna uppläsning, i den mån den komme att bibehållas, fortfarande böra af presten fullgöras och således afstyrkt förslaget om offentliggörandets verkställande af annan person under prestens tillsyn. Detta offentliggörande är dock ej af beskaffenhet att taga i anspråk några sådana kunskaper eller egenskaper, som företrädesvis hos presterskapet kunna förutsättas. Ej heller ligger det för ändamålets vinnande någon vikt derpå, huruvida publikationen sker af en prest eller en lekman; och, om än presten ej, åtminstone ännu, kan helt och hållet befrias från detta till sin natur verldsliga bestyr, ser jag dock ingen anledning att göra detsamma för honom mera betungande än ändamålet oundgängligen kräfver. Jag anser därför billigheten fordra, att han må dervid, om han så finner lämpligt, begagna sig af annan tjenlig persons biträde, deraf, enär publikationen i allt komme att ske under prestens ansvar och tillsyn, några olägenheter ej torde kunna befaras. Genom en redaktionsförändring har jag trott böra förebyggas den missuppfattning, att presten icke ens skulle ega att sjelf verkställa publikationen.

De betänkligheter, som vidare inom Högsta Domstolen blifvit yttrade rörande förslaget stadgande i 6 § om de publicerade handlingarnes öfverlemnande till en af kommunen utsedd person för att hållas för kommunens medlemmar tillgängliga, kan jag icke heller dela. Då, såsom ofvan är nämnt, publikationen afser äfven andra än statskyrkans medlemmar, synes redan häri en giltig förklaringsgrund finnas, hvarför man ansett de i kyrkan publicerade handlingarne böra särskildt delgifvas den borgerliga kommunen. Men härtill kommer dessutom att publikationen i kyrkan, på hvad sätt den än må ske, dock aldrig ensam kan blifva tillfyllestgörande för att bibringa allmänheten erforderlig kännedom om de publicerade handlingarnes innehåll. Det måste således ligga icke ringa vikt derpå, att dessa, äfven efter publikationen, hållas lätt tillgängliga, så att en hvar må ega tillfälle att af dem taga närmare del, och att detta tillfälle ej lemnas obegagnadt är i hög grad att önska. För nämnda ändamål synes dock handlingarnes förvarande i kyrkans arkiv ej rätt lämpligt, då det svårigen torde kunna fordras att presten, så ofta någon derom sig anmäler, skulle begifva sig till den stundom aflägsna kyrkan för att i arkivet framtaga och tillhandahålla en äskad handling. En större tillgänglighet af de offentliggjorda handlingarne, än som nu är fallet, lärer derföre vara af behovet påkallad, men sättet huru en sådan skall kunna lämpligast beredas är allt för mycket beroende af lokala omständigheter för att kunna genom en allmän, för hela riket gemensam författning bestämmas, och jag tror derföre ändamålet bäst vinnas, om man låter frågan härom blifva föremål för de särskilda kommunernas egen omtanke. Då emellertid en hvar kommun får sig Svensk Författningssamling tillställd och den jemväl utan svårighet torde kunna förskaffa sig del af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes tryckta kungörelser, kunna från de handlingar, hvilka efter publikationen i kyrkan böra af presten till kommunen utlemnas, utan olägenhet undantagas ej blott författningssamlingen, utan äfven länskungörelserna, och om dessa sålunda fortfarande komme att, såsom hittills, kvarblifva vid kyrkan, synas de af Högsta Domstolen i denna del framställda betänkligheter emot förslaget komma att till största delen förfalla, utan att syftemålet dermed ändock förfelas.

På grund af hvad jag sålunda anfört, anser jag mig böra i allt väsentligt tillstyrka antagande af förslaget. På sätt jag ofvan till en del redan antydtt har jag dock, med anledning af de gjorda anmärkningarne, trott några ändringar i vissa detaljbestämmelser böra ske och har af sådan orsak låtit uppsätta ett nytt, i någon mån omarbetadt förslag, hvilket, sådant det finnes detta protokoll bilagdt, jag nu har nåden till Eders Kongl. Maj:ts godkännande öfverlemnadt, med underdånig hemställan, att Eders Kongl. Maj:t täcktes förklara sig vilja genom nådig proposition framställa detsamma till Riksdagens antagande, såvida Kyrkomötets samtycke till förslaget erhålles,

samt att Eders Kongl. Maj:t förty nu måste besluta att i nådig skrifvelse ett sådant samtycke af Kyrkomötet äska”.

Justitierådet *Almqvist* utlät sig: “Efter genomläsning af de yttranden, som den 13 Oktober 1869 vid granskning af det då framlagda förslaget till förändrade bestämmelser om författningars och kungörelsens offentliggörande i kyrka afgåfvos i Högsta Domstolen, der jag då ej var ledamot, har jag funnit mig böra biträda den åsigt, som af Domstolens ledamöter mer eller mindre bestämdt uttalades derom, att det nuvarande sättet för kungörelsens uppläsande i kyrkorna vore att föredraga framför det föreslagna och därför borde bibehållas, intilldess förhållandena må göra det möjligt och lämpligt — hvad som för närvarande icke lärer få ifrågasättas — att från kyrkorna förvisa alla kungöranden, som ej röra kyrkliga angelägenheter.

Emellertid har uti det år 1869 granskade förslaget nu blifvit vidtagen en förändring af väsentlig beskaffenhet. Nämnda förslag började nemligen i sin första paragraf med en bestämd föreskrift huru med kungörelsernas uppläsande i kyrkorna skulle tillgå: det borde verkställas ej af presten från predikstolen, utan af klockaren eller någon annan från kyrkogången. Uti det i dag anmälda förslaget är nämnde paragraf borttagen och vid slutet af sista paragrafen i stället infördt det alternativa stadgande, att kungörandet skall ske antingen af presten från predikstolen eller af klockaren eller annan tjenlig person från kyrkogången. Om detta antages, skulle således möjligen och ganska sannolikt inträffa, att i en församling kungörandet skedde af presten från predikstolen, under det att i grannsocknen klockaren eller någon annan hade detta bestyr å kyrkogången, eller att i samma kyrka ena söndagen tillämpades det ena sättet, den andra ett annat. En sådan brist på ordning och regelbundenhet i de förrättningar, som i kyrkan förehafvas, torde böra undvikas; och då nu den i 1869 års förslag uttalade grundsats om de världsliga kungörelsernas skiljande helt och hållet från predikstolen ansetts i det förändrade förslaget böra öfvergifvas och nämnda ändamål således ej genom förslagets antagande vinnes, framstår detta senare förslag såsom saknande egentlig vikt och såsom icke egnadt att tillfredsställande ersätta den ordning, som uti ifrågavarande afseende för närvarande är gällande.“

Stats-Rådets öfriga ledamöter instämde uti t. f. Departements-chefens underdåniga hemställan;

Och behagade Hans Maj:t Konungen densamma i nåder bifalla; i följd hvaraf skrifvelse till Kyrkomötet skulle aflätas af det innehåll, som bilagan till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
C. H. Broberg.

*Utdrag af protokollet öfver Justitie-departements-ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott
Fredagen den 21 November 1873,*

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern ADLERCREUTZ,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: BREDBERG,
BERG,
Friherre LEIJONHUFVUD,
WÆRN,
BERGSTRÖM,
Friherre ALSTRÖMER,
WEIDENHJELM,
Justitieråden: QVENSEL,
Friherre LEUHUSEN.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern anmälde i underdånighet, att, sedan Kongl. Maj:t medelst nådig skrifvelse den 9 sistlidne September äskat Kyrkomötets godkännande till ett inom Justitie-departementet utarbetadt och i Högsta Domstolen granskadt samt derefter i vissa delar omarbetadt förslag till förordning angående förändradt sätt för offentliggörande i kyrka af allmänna författningar och kungörelser samt enskilda tillkännagifvanden, Kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 3 sistförflutne Oktober förklarar, att Kyrkomötet för sin del godkände oförmälda förslag; och hemställde Hans Excellens, att Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition till Riksdagens antagande framlägga samma författningsförslag.

Uppå tillstyrkan af Stats-Rådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen bifalla Hans Excellens Herr Justitie-statsministerns berörde hemställan; i följd hvaraf nådig proposition af den lydelse bilagan till detta protokoll utvisar skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
N. Becker.